

ANÀLISI ANTROPOLÒGICA DELS GEGANTS

Els gegants, com a element indissoluble de la imatgeria festiva mallorquina, són una de les fites clau del nostre patrimoni etnològic

Text: **Tomàs Vibot**
tomasvibot@gmail.com

El mes de desembre de 2010 ha vist la llum un magnífic volum de la col·lecció Ramon Llull del Gall Editor titulat *Els gegants de Mallorca*, signat per l'historiador llucmajorer Pau Tomàs i Ramis i prologat per Gabriel Janer Manila. El format de luxe del llibre és absolutament adequat a l'estudi: un treball de gran abast que arrenca amb l'aparició dels gegants a Mallorca i acaba amb un recorregut pels diferents pobles de l'illa, amb una copiosa selecció d'imatges (més de 400) des de principis del segle XX fins a l'actualitat.

Com hi afirma el prologuista, l'estudi supera la simple anàlisi etnogràfica; més aviat es tracta d'un treball d'antropologia, on el lector descobreix (o reafirma) que els ge-

gants, com a element indissoluble de la imatgeria festiva, són una de les fites clau del nostre patrimoni etnològic. Com a tal, i com a símbol de la comunitat de la qual procedeixen, compten amb un valor cabdal per entendre el tarannà del nostre poble: "Quan un espectador surt al carrer i es deixa envoltar per la màgia que transmeten les figures de gegants, de manera totalment inconscient, o no, passa a formar part activa del món geganter, passa a formar part de la història dels gegants a Mallorca, perquè serà amb aquest gest que participarà en la perpetuació de la tradició i farà possible que es sentin els gegants com a figures vives i actuals".

Basta fer una ullada al sumari per palesar la dimensió i l'abast del treball. L'autor situa l'origen dels gegants dins el marc de la festa del Corpus, una de les més sentides i joioses del calendari catòlic, la difusió i evolució de la qual permeté la incorporació d'aquests elements. Concretament, l'aparició se situa en la primera part de la processó -dita

part temporal-, en què s'incorporen els entremesos, que adquiriren a poc a poc un caràcter més i més profà. Amb el temps hi comparegueren figures d'una mida superior a la normal que representaven mules, bous, lleons, dracs, unicorns, víbries, gegants..., elements que tots plegats arribaren a conèixer-se com a bestiari o bèsties del comú.

Després d'establir l'origen dels gegants, l'autor facilita un magnífic recull terminològic per conèixer-ne les diferents tipologies. A

partir d'aquí l'autor aprofundeix en la història i en l'evolució dels gegants de Mallorca, analitzant-ne l'escassa bibliografia existent i capbussat-se en arxius locals i particulars, premsa forana i també en la història oral. Segons l'autor, la primera dada documental sobre els gegants a Mallorca se situa a Sòller, en 1630, data en què sortiren al carrer un gegant i una gegantessa. Aquesta data -força tardana- contrasta amb la primera localitzada a Catalunya, ni més ni manco que el 1380, concretament a Barcelona. A partir d'aquí, n'apareixeran també a Sineu, Alcúdia o Palma. Ara bé, com bé documenta l'autor, la tradició dels gegants viu èpoques de prohibicions, com després del Concili de Trento (1545-1563), a partir del Decret de Nova Planta (1716) i especialment amb la Reial Cèdula de Carles III de 1780.

L'autor, en la seva obstinació d'oferir un estudi d'allò més complet, afegeix amb molt d'encert un apèndix musical, on quedaran registrades per sempre més les cançons que acompanyen la des-

Un estudi que supera la simple anàlisi etnogràfica; més aviat es tracta d'un treball d'antropologia

filada dels gegants de cada un dels pobles de Mallorca. S'hi recullen partitures de mestres i compositors alcudienecs, bunyolins, felanitxers, llucmajorers, porrerencs, pollencins... Tot i la profusió d'imatges incloses en l'estudi, el llibre acaba amb un recull fotogràfic -ordenat cronològicament- de tots els gegants que fins avui s'ha fet a Mallorca, el que evident resulta un document de caire històric mai arplegat. En definitiva, un treball que aprofundeix de manera admirable en un dels nostres trets definidors com a cultura i país.

Els gegants de Mallorca
Pau Tomàs i Ramis

El Gall Editor, Pollença, 2010
258 Pàg / 60 €

ELS SILENCIS DE DÉU

Text: **Jordi Rourera**
jordirourera@yahoo.es

Natural delit, el llibre de poemes de Joan Duran guanyador del XIII Premi Miquel Àngel Riera podria resultar enganyós, quant al títol, perquè sembla fer referència a un estat beatífic i contemplatiu, de mansos rierols i lectures clàssiques al porxo. Però no. Ni de lluny. La citació del *Cant de la Sibilla* que encapçala el llibre (i d'on s'extreu el títol) ens situa en l'àmbit apocalíptic del Dia del Judici, apropiat per a la reflexió sobre el nostre món i els neguits que ens dona l'existència. El poema que fa de pòrtic proclama aquest objectiu: davant del silenci de Déu (diguem-li Déu, raó, creença o el que vulguem, la paraula Déu remet a l'explicació superior), és a través de la poesia que es

No és una obra fàcil ni accessible. Demana calma, perseverança, perquè cada poema només se'ns revela en aspectes parcials

durà a terme la recerca de sentit: «Aquí recomença el poema / nucleic, replicable, cridant fosfòric / a cremar i a dilatar, a créixer fractal / i arborescent cap a alguna mortalla, / morint, cedint, acostant als silencis de déu / l'embat de sentits de cada paraula».

Constitueixen l'obra tres parts formades per set poemes autònoms cadascuna (*Guerra i nens*, *Paràboles* i *Extrem delit*), que els agrupen per afinitats temàtiques o de motiu, i una quarta d'extensió semblant (*Assaig de cant espiritual*) en què els poemes funcionen com una suite i en la qual -clímax del llibre- s'interpel·la directament el Déu absent. Això més l'esmentat poema prologal i un altre que fa de cloenda i completa circularment el trajecte: «La fi és / principi i el buit, prenyat, / desplaça el cercle del vers».

La recerca que es duu a terme, però, no és pas explícita. No hi ha procés ni conclusió. I com diu Joan Sala-Valldaura en el pròleg,

no parteix de l'exemple per acabar a la categoria. Al contrari, s'allunya de l'anècdota narrativa, d'una imatge principal que vertebrí el poema, del punt de reflexió evident. A *Natural delit* els motius de la realitat exterior són fragmentats i corromputs, deformats pel treball

poètic fins a resultar pràcticament incognoscibles. Hi ha una presència constant d'elements quotidians, sí, de la infantesa i de l'àmbit domèstic, però que es fusionen amb altres camps semàntics (el científic o el de la guerra, per exemple) per transportar el lector fora de la comoditat dels referents coneguts.

La poesia de Joan Duran va experimentar un procés de reconcentració des del primer llibre,

Zoòtrop, fins a *Nix*, on la realitat externa era totalment bandejada en favor d'un entramat de significats que es creava dins de l'obra, entesa com una unitat del tot autosuficient. Després, amb *Domèstica veritat* va venir una nova obertura cap a la circumstància viscuda, presa com a

base per ser treballada i reformulada, com un constituent més en l'estructura de significat del poema.

Ara, amb *Natural delit*, Joan Duran assoleix un equilibri gairebé perfecte entre quatre fonts primordials de sentit: la connotació universal de paraules i imatges, la referència literària i la intertextualitat -bíblica, sobretot-, el seu codi privat -treballat llibre a llibre i sovint extret del món de la biolo-

gia- i, finalment, el codi intern del llibre, que enriqueix i redefeix la lectura dels poemes presos d'un en un en inserir-los dins d'una estructura superior.

No ens enganyem, *Natural delit* no és una obra fàcil ni accessible. Demana calma, perseverança, perquè cada poema, en primera -i segona- instància, només se'ns revela en aspectes parcials. Com ara aquesta imatge excel·lent, amb el motiu infantil d'un insecte a la mà closa: «mentre la carn dels dits, fent tenalla / discriminava mort i carícia / d'entre dues formes de dir pressió». Veiem les fulles de l'arbre. I tot i que les arrels són ben visibles, la fondària on arriben ens és desconeguda. Però aquesta també és una obra agraïda, plena de troballes i versos memorables. L'obra major -rica i complexa- d'un poeta segur del seu art.

Natural delit
Joan Duran i Ferrer

Edicions del Salobre, Port de Pollença, 2010
74 Pàg / 12 €